

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Tema 1. Introducere

Cursul Diplomație culturală prin valorizarea patrimoniului istoric

Titular: Conf. univ. dr. Mirca Negru

Cuprins

1. Introducere în studiul diplomației culturale
2. Istoricul diplomației culturale
3. Probleme fundamentale de diplomației culturale

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Rezumat

Tema *Introducere în Diplomația culturală prin patrimoniul istoric* prezintă în primul rând scopul și obiectivele specific ale cursului, conceptele fundamentale de diplomație culturală și patrimoniu istoric.

În partea a doua a temei sunt trecute în revistă etapele relevante ale diplomației culturale, pentru a se înțelege originea acțiunilor în acest câmp al diplomației netradiționale cât și situația din zilele noastre. Diplomația culturală, deși a fost practică din timpuri străvechi, s-a dezvoltat distinct în cadrul diplomației tradiționale apoi publice abia în epoca modernă. Sunt relevante pentru creșterea impactului diplomației culturale acțiunile SUA și statelor Europei de Vest în timpul Războiului rece, care au continuat la un nivel mai redus după căderea comunismului în Europa de est, dar au fost amplificate după atentatele teroriste de la 11 septembrie 2001.

În încheierea acestei teme sunt prezentate câteva din problemele diplomației culturale prin patrimoniul istoric, de la cele de natură ideologică, la cele apărute în urma globalizării și diferențelor dintre culturi și civilizații.

1.Introducere în studiul diplomației culturale

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

1.1.Motivația cursului

Într-o perioadă în care se presupune că violența domestică sau colectivă aparține trecutului, lipsei de civilizație, diplomația culturală, o diplomație de tip soft, ar trebui să joace un rol esențial în evitarea conflictelor de orice fel, în final a războaielor calde sau reci. Dar diplomația culturală nu aparține doar diplomaților de carieră, organismelor interguvernamentale ori guvernamentale, ci și societății civile, asociațiilor profesionale și neguvernamentale, naționale sau transnaționale, europene ori mondiale. Diplomația culturală trebuie să fie dovada maturizării civilizației umane, a înțelegerii destinului acestei specii.

Obiectivul diplomației culturale

Dar, înainte de toate, diplomația culturală își propune să utilizeze armele culturii și civilizației pentru a imobiliza armele folosite în războaie de orice tip convenționale sau hibride.

Scopurile diplomației culturale

Diplomația culturală își propune să ofere și un altfel de cod diplomatic. Unul în care să prevaleze mesajul pozitiv, cultura ca punte de legătură care unește civilizațiile.

Diplomația culturală își propune să faciliteze dialogul intercultural să apropie indivizii și popoarele, să susțină diversitatea de culturi și civilizații, să scoată din surdină glasul societății civile, să dea curs celor mai autorizate voci ale profesioniștilor în domeniul culturii.

Diplomația culturală își propune să utilizeze strategia istoriei gândite pe termen lung, cu toate metodele sale de gândire și prezentare.

Mijloacele diplomației culturale

Și pentru toate aceste scopuri, diplomația culturală are armele sale: evenimente, acțiuni, memorii și lobby.

1.2.Definiții și concepte

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Diplomația este managementul relațiilor între țări, care atunci când eșuează lasă cale liberă confruntării. O altă definiție se referă la abilitatea în afacerile cu oamenii fără a-I ofensa sau supăra, de a avea tact și capacitate de persuasiune, dar nu și a se resemna.¹

Cultura este modalitatea de viață, în special credințele și obiceiurile generale, ale unui grup particular de oameni într-o anumită perioadă.²

Adjectivul cultural este definit prin relația cu obiceiurile, tradițiile și credințele unei societăți, iar din punct de vedere artistic relația cu muzica, arta, teatrul, literatura etc.³

Diplomația publică este eferotul de explicare a fiecărei națiuni către lume, diplomația culturală este expresia creativității și schimbul de idei, informații pentru

Diplomația culturală este un tip de diplomați public ce include schimbu de idei, informații, artă și aspecte ale culturii între națiuni și popoarele lor în scopul promovării înțelegerii reciproce.⁴

2. Istoricul diplomației culturale

Apariția termenilor

Într-o scrisoare din 20 septembrie 1785, scrisă la Paris de Thomas Jefferson către James Madison spunea că este entuziasmat în a susține creșterea gustului pentru arte al conașionalilor săi, pentru a le crește reputația, să le reconcilieze respectul lumii și să le aducă laude.⁵

Istoricul diplomației culturale

Primele discuții despre diplomația publică organizată instituțional în SUA au avut loc în cadrul Comisiei Creel, în anii 1917-1919, în contextul intrării SUA în primul război mondial.

Diplomația culturală în perioada Războiului Rece

¹ Cambridge Dictionaries Online, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/diplomacy?q=Diplomacy>

² Cambridge Dictionaries Online, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/culture>

³ Cambridge Dictionaries Online, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/cultural>

⁴ Cultural Diplomacy, Political Influence, and Integrated Strategy," in Strategic Influence: Public Diplomacy, Counterpropaganda, and Political Warfare, ed. Michael J. Waller (Washington, DC: Institute of World Politics Press, 2009), 74.

⁵ Ambassador Cynthia Schiender, Cultural Diplomacy: Hard to Define, but You'd Know It If You Saw Brown Journal of World Affairs, FALL/WINTER 2006 • VOLUME XIII, ISSUE 1 , p. 191, http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/articles/e-learning/read/a1/Cultural_Diplomacy-Hard_to_Define-Schneider,_Cynthia.pdf

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

În timpul Războiului Rece, statele Unite și aliații săi din Europa de Vest și America de Nord au apelat și la mijloacele diplomației publice, inclusiv cultural, pentru a detensiona relațiile dintre cele două blocuri politice, pentru a exporta ideile democrației occidentale prin intermediul produselor culturale. În acest sens, au activat atât persoanele ce aveau competențe în cadrul ambasadelor occidentale și ale SUA, cât și institutele ori centrele culturale care se aflau în țările membre ale blocului communist.

În același timp, a existat și un effort de diplomație culturală din partea țărilor socialiste prin institutele și centrele lor culturale în cadrul statelor Europei vestice, SUA și Canada.

Într-o perioadă extreme de tensată și periculoasă, în care lumea a fost în pragul unui nou război fierbinte cu efecte devastatoare mergând până la posibilitatea autodistrugerii totale a speciei umane, diplomația publică și cea culturală au reușit să mențină o punte de comunicare intercultural, deasupra diferențelor de ideologii, care conduceau la confruntări cotidiene și greu de conciliat.

În anii 50, Statele Unite ale Americii au folosit jazzul, expresionismul abstract și literatura modernă ca veritabile arme în războiul rece, dar și în diplomația culturală din alte state ale lumii. În 4 ani, au avut loc peste 100 de spectacole au avut loc în 89 de state din Europa de Est, Africa și Asia.⁶

De asemenea, activitatea centrelor culturale americane a fost intensă în toate statele lumii în care acestea au activat în a doua jumătate a secolului XX. Numai în Germania, prin planul Marshall au fost finanțate activitățile a peste 80 de centre culturale americane, pentru a depăși prăpastia dintre învingători și învinși și mai ales pentru a apropia cele două națiuni.

Dizidenții politici și diplomația culturală

În perioada războiului rece singurii care puteau călători în afara lagărului communist, în afara oamenilor politici, erau artiștii, scriitorii, oamenii de cultură. Ei aveau și o oarecare libertate de exprimare a ideilor, mai ales în forme neoficiale, cenzurându-se cu rare excepții la nivelul producțiilor culturale publice. Așa cum spune fostul ambasador al Ungariei în SUA rock and roll a fost Internetul perioadei anilor 60, care a permis oamenilor din lagărul communist să fie mai aproape de lumea liberă.⁷

Perioada 1989 – 2001

⁶ Scheinder, p. 182.

⁷ Apud, Scheinder, P. 183.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

După căderea Zidului Berlinului și prăbușirea comunismului în Europa, a existat tentația reducerii eforturilor prin diplomația culturală a Statelor Unite ale Americii și statelor vest europene. Se considera de unii lideri politic americani sau vest europeni că diplomația culturală și-a atins scopurile sale. Consecințele directe au fost diminuarea și chiar eliminarea unor programe culturale și chiar desființarea Agenției de Informații a Statelor Unite ale Americii. În acest context, încă din anii 90, Walter Laqueur atrăgea atenția pericolului diminuării diplomației care poate da rezultate acolo unde diplomația tradițională sau puterea militară eșuează.⁸ Ceea ce părea o afirmație alarmistă se va dovedi, din păcate, o premoniție, 12 ani mai târziu, când a avut loc atentatele teroriste din 11 septembrie 2011.

Diplomația culturală după 11 septembrie 2001

După căderea sistemului comunist în Europa de Est, se părea că nu mai există mari pericole pentru Europa Occidentală și Statele Unite ale Americii, chiar istoria se părea că își încetinise mersul și ne îndreptam către o nouă perioadă de prosperitate și pace, așa cum puține au fost până în atunci.

Atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 au șocat nu doar Statele Unite ale Americii ci și întreaga lume. Așa cum spunea președintele George W. Bush, istoria lumii după 11 septembrie va fi altfel. Lumea nu mai putea fi ca înainte.

Evenimentele din 11 septembrie 2001 au adus în centrul dezbaterilor publice și strategiilor de politică externă diplomația publică ca o măsură mai eficientă de comunicare între națiuni, mai ales între cele cu culturi, obiceiuri și religii diferite. Ulterior acestor evenimente tragice, într-o perioadă de numai 4 ani, peste 30 de rapoarte în domeniul diplomației publice americane. Cu excepția *Report of the Advisory Committee on Cultural Diplomacy*, celelalte au neglijat rolul diplomației culturale, ca parte a diplomației publice.

Cu toate eforturile în domeniul diplomației publice, imaginea Statelor Unite, a cetățenilor săi și politicilor sale externe a rămas în note negative nu doar în lumea musulmană, ci și în Europa și Canada.

Un diplomat egiptean spunea că *Diplomația culturală se extinde în timpul crizelor. Dar aceasta ar trebui să fie un proces de construire de poduri, nu doar o stradă cu sens unic. Dezvoltarea respectului pentru alții și modul lor de gândire este ceea ce diplomația culturală face.*⁹

⁸ Walter Laqueur, "Save Public Diplomacy," *Foreign Affairs* 73, no. 5 (1994), p. 20.

⁹ Advisory Committee on Cultural Diplomacy, *Cultural Diplomacy, the Lipchin of Public Diplomacy*, US Department of State, <http://www.state.gov/documents/organization/54374.pdf>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Crizele contemporane și diplomația culturală

Războaiele împotriva terorismului

Desigur, așa cum era previzibil, prima reacție a puterii economice și militare ce deține hegemonia mondială a fost una hard, militară. Războaiele din Irak și Afganistan au vizat nu doar revanșa ci și tentative de lichidare a structurilor terorite islamice care susțineau atacurile împotriva SUA și statelor occidentale. SUA și aliații săi au câștigat războaiele, dar au pierdut pacea. În sensul în care, după încheierea războaielor în Irak au început luptele între musulmanii șiiți și suniți pentru puterea predată de americani la retragerea lor. Cele două facțiuni religioase au ajuns chiar în pragul războiului civil. Iar în a doua jumătate a anului 2014, gruparea sunită extremist intitulată ISIS a reușit să cucerească teritorii întinse din Irak și Siria, urmărind proclamarea unui califat musulman și amenințând chiar cucerirea de teritorii din Europa de sud-Est.

În fața eșecului post-război în regiune. SUA și aliații săi ezită să mai intre într-un război la sol, mulțumindu-se cu lovituri aeriene, înarmarea armatei irakiene și kurzilor.

Primăvara arabă și importul valorilor euro-atlantice

Evenimentele cunoscute sub denumirea de Primăvara arabă care s-au desfășurat în Africa de nord în anul 2011 sunt un exemplu de cum diplomația public, inclusive cea culturală, pot schimba regimuri politice în fața cărora amenințarea cu forța și armele diplomației tradiționale au rămas neputincioase. Dictatori precum Gadafi și Hosni Mubarak au fost măturați prin revolta armată sau demonstrații cu violențe ale unei populații care avea alte valori, valorile asemănătoare celor vest europene, inoculate prin diplomația public europeană și americană.

Criza din Ucraina. Soft military power și diplomația culturală

Criza din Ucraina este încă un eșec al politicii externe a Uniunii Europene și Statelor Unite ale Americii.

În mod paradoxal, în această criză un rol major l-au avut chiar efectele pozitive de diplomație publică asupra majorității ucrainilor, care spre deosebire de guvernul și președintele țării ce au refuzat încheierea tratatului de asociere la Uniunea Europeană, doreau această asociere.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

După mai bine de două decenii de comunicare interculturală, diplomație publică și culturală efectele se văd asupra aderării majorității ucrainiene la valorile economice, sociale și cultural ale Europei de vest.

În același timp însă, diplomația clasică occidentală a minimalizat sau chiar omis relațiile cultural și etnice strânse între populația din Ucraina de Est și Rusia.

În concluzie, SUA și UE s-au trezit în fața unui război hybrid, în care se folosea forța armată fără însemne militare naționale. Aceste miliții au ocupat mai întâi instituțiile guvernamentale din regiunile Ucrainei de Est, apoi și-au extins controlul asupra unor mari regiuni locuite de populația rusofonă.

În condițiile în care intervenția militară a lumii occidentale era exclusă, s-a apelat la căile diplomației clasice. Dar prima măsură, din păcate a fost cea de a sancționa economic Rusia. Dincolo de faptul că sancțiunile economice au divizat blocul UE, datorită intereselor economice în relațiile cu Rusia, aceste măsuri dau rezultate doar pe termen lung. Și ele oricum erau previzibile.

În etapa a doua s-a apelat mai mult la diplomația clasică, respectiv au fost intensificate discuțiile între liderii occidental și cel al Rusiei. Dar, cum era și previzibil, calea diplomatic poate doar opri escaladarea conflictului militar și transformarea sa într-un război regional, cel puțin. Degeaba au invocat cancelariile occidentale respectarea de către Rusia a dreptului internațional, au denunțat la ONU ocuparea și anexarea Crimeei. Soft power este mai slabă decât hard power atunci când diplomația public nu funcționează la cotele așteptate în medierea unui conflict.

Pe termen lung, Rusia va avea mai mult de pierdut, pe termen scurt însă diplomația europeană și americană suferă un eșec. Acest eșec se datorează pe de o parte faptului că atunci când armele sunt folosite, diplomația este prea puțin eficientă până la finalizarea conflictului. Dar pe de altă parte, victoria rapidă a diplomației publice a făcut să fie omise diferențele culturale între cele două componente etnice ale Ucrainei, iar diplomația culturală în aceste regiuni era una exclusiv rusă.

Perspectivile diplomației culturale

În multe din momentele de criză, când foloșirea forței militare închide ușile diplomației tradiționale, diplomația culturală rămâne o soluție de comunicare. Scriitorul Nigerian Wole Soyinka observa că arta umanizează în timp ce politica demonizează.¹⁰ Dar , pentru maximizarea impactului diplomației Cynthia Scheider arăta că diplomația culturală este o stradă cu două sensuri; operează pe termen lung; nu explică

¹⁰ Schneider, p. 196.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

sau compensează politicile nepopulare; poate crește înțelegerea dintre diferite popoare și culturi; poate diversifica și întreține comunicarea aspectelor precum diversitatea, oportunitatea, exprimarea individual, liberate cuvântului și meritocrația; poate deschide ușile diplomaților cu țara gazdă chiar atunci când relațiile nu sunt cordiale; nu poate fi efectiv măsurată, ea face calitativ nu cantitativ diferența în relațiile dintre națiuni și populații; are cele main bune rezultate când lucrează în interesul regiunii sau țării gazdă; în condițiile unui buget mic ea trebuie să fie creativă, flexibilă și oportunistă.¹¹

Diplomația cultrală necesită finanțare. Nu atât de consistent ca și cea tradițională, dar suma alocată anual de SUA de cca. 700 de milioane de dolari pentru diplomația public, schimburi de experiență și programe cultural, reprezintă 1% din bugetul armatei.¹²

Introducere în studiul patrimoniului istoric

Patrimoniul cultural este definit în Convenția privind patrimoniul cultural și natural mondial din anul 1972. Potrivit acesteia, **patrimoniul cultural** este constituit din:

- *monumente: lucrări de arhitectură, lucrări de sculptură monumentală și pictură, elemente sau structuri de natură arheologică, inscripții, locuinte rupestre și combinații de caracteristici, care au o valoare universală excepțională din punct de vedere al istoriei, artei sau științei;*
- *grupuri de clădiri: grupuri de clădiri separate sau conectate care, datorită arhitecturii lor, omogenitatea lor sau locul lor în peisaj, au o valoare universală excepțională din punct de vedere al istoriei, artei sau științei;*
- *site-uri: lucrări ale omului sau opere combinate ale naturii și om, și zone, inclusiv situri arheologice care au o valoare universală excepțională din estetic, punctul istoric, etnologic sau antropologic de vedere.¹³*

Într-o formulă actualizată și simplificată, patrimoniul cultural cuprinde patrimoniul cultural tangibil (imobil, mobil), respective patrimonial intangibil (obiceiuri, tradiții, artele spectacolului).¹⁴

¹¹ Schneider, p. 196.

¹² Ibidem, p. 201.

¹³ <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/>

¹⁴ <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illegal-trafficking-of-cultural-property/unesco-database-of-national-cultural-heritage-laws/frequently-asked-questions/definition-of-the-cultural-heritage/>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Patrimoniul istoric. Evoluție și clarificări

Deseori patrimoniul cultural este considerat eswte defrinit în gtermeni atât de generali încât se diminuează esența sa dură: dimensiunea istorică.

În Marea Britanie patrimoniul cultural este denumit simplu heritage. Patrimoniul cuprinde caracteristicile aparținând culturii unei anumite societăți, cum ar fi tradițiile, limbi, sau clădiri, care au fost create în trecut și încă mai au o importanță istorică.¹⁵ Deci, o condiție a încadrării în patrimonial cultural este valoarea istorică, altfel orice act de cultură material ori spiritual poate fi considerată parte a patrimoniului cultural. Istoria validează valoarea patrimoniului.

Convenția privind patrimonial cultural si natural universal instituie trei criterii de deinire a și evaluare a patrimoniului cultural: istoric, artistic și științific.

Atunci ce este patrimonial istoric? Patrimoniul istoric este totalitatea structurilor și obiectelor create de om care au o valoare istorică intrinsecă.

Care este deosebirea între patrimonial artistic sau arhitectural și cel istoric? În majoritatea cazurilor patrimonial istoric construit se confundă cu cel arhitectural. Si totuși fiecare dintre cele două sunt rezultatul unor sisteme diferite de evaluare. Valoarea arhitecturală se definește prin valențele artistice ale monumentului, pe când valoarea istorică se apreciază prin vechime și legătura cu anumite evenimente care au marcat istoria locală, națională sau universală. Astfel, este posibil ca o clădire, o structură arheologică să aibă o valoare arhitecturală redusă, dar să aibă o valoare istorică mare. De exemplu, în București există clădirea fostului Hotel Petersburg care nu are o valoare arhitecturală deosebită, dar acolo s-a luat decizia unirii Principatelor Române în anul 1859. Alte exemple pot fi bojdeuca lui Ion Creangă sau casa memorială a lui Nicolae Iorga. Unele pot și monumente deosebite de arhitectură cum sunt Casa george Enescu, dar acest lucru nu este obligatoriu.

3.Probleme fundamentale de diplomației culturale

Cultura în Relațiile Internaționale

Un lucru tot mai evident este afirmarea identității culturale prin intermediul instituțiilor publice de reprezentare externă cum ar fi ambasadele și institutele ori centrele culturale. Acestea transmit mesajele către țara gazdă și către lume prin manifestări culturale, comunicare culturală și chiar prin arhitectura

¹⁵ <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/heritage>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

clădirilor în care au sediile aceste instituții.¹⁶ Multe dintre aceste clădiri reflectă identitatea culturală a țării oaspete sau sunt clădiri ale țării gazdă cu valoare istorică, care sunt bine restaurate și întreținute, fapt ce reflectă respectul țării oaspete pentru patrimoniul istoric al țării gazdă.

Reprezentarea externă a patrimoniului ca strategie de Diplomatie publică

Diplomația secolului XX a marcat apariția dimensiunii sale publice, confundată uneori cu cea culturală. Reprezentarea externă a unor monumente istorice devenite branduri unor mari orașe. Majoritatea dintre noi au în minte imaginea Acropolei când ne gândim la Atena ori Turnul Eiffel când ne gândim la Paris. Și lista poate continua.

Industria culturale

Industria culturale au un rol din ce în ce mai relevant în cadrul diplomației culturale. Ele culturale reprezintă nu doar un canal de comunicare a valorilor culturale ci și un domeniu al afacerilor în plină dezvoltare. Turismul cultural se află într-o continuă dezvoltare. La Paris sau la Londra, la Beijing ori la Istanbul, în mii de orașe sau așezări rurale turiștii cumpără obiecte de artizanat, copii de pe piese arhologice ori de pe podoabe antice ori medievale.

Marketing de patrimoniu

Promovarea patrimoniului cultural la nivel regional și global reprezintă un obiectiv strategic al oricărei diplomații culturale instituționalizate sau neguvernamentale. Brandul de țară reprezintă o misiune pentru reprezentanțele diplomatice dar și un mobil de afirmare a identității grupurilor din diaspora.

Problemele ideologice

Ideologia comunistă vs. ideologia capitalistă

În perioada războiului rece, statele capitaliste s-au confruntat nu doar economic și military ori prin diplomația tradițională, ci și prin diplomația culturală. În timp ce diplomația vesteuropeană și cea americană promova valorile culturale din aceste țări, cea din statele comuniste promova așa numitele valori ale umanismului socialist, opuse decadentului capitalism.

¹⁶ Tim Winter, p. 8-9.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Sistemul comunist chinez a supraviețuit căderii comunismului European prin modul său pragmatic în care a combinat economia socialist cu cea capitalist controlată de stat. În același timp, China a desfășurat o activitate diplomatică culturală intensă, prin valorificarea patrimoniului său istoric de o importanță excepțională.

O tentativă de diplomație culturală prin patrimonial istoric a desfășurat și România comunistă în vremea lui Ceaușescu. Diferențele sunt însă majore. În România istoria a fost confiscată de dictatorul communist, căruia i se găseau rădăcini istorice, fiind considerat descentdentul spiritual al marilor voievozi, dacă nu chiar al regilor geto-daci. De fapt, tentative de diplomație culturală se transformase în propagandă. Apogeul l-a constituit crearea festivalului național Cântarea României, care se transforma tot mai mult în odă adusă cuplului dictatorial.

Țările nealinate au fost adesea implicate și ele în confruntările dintre cele două blocuri ideologice. Spre deosebire de cele două blocuri care prin diplomație culturală își susțineau ideologiile opuse, statele nealinate nu aveau ideologii, dar aveau interese, mai ales economice, care erau adesea promovate și prin mijloacele diplomației culturale.

Terorismul internațional

Mișcările teroriste internaționale aveau în perioada războiului rece motivații politice, precum lupta pentru eliberarea palestinienilor împotriva statului israelian, ori era apanajul unor dictatori (ca de exemplu Gadafi).

Islamismul fundamentalist a creat o ideologie proprie bazată pe valorile islamului aminate de valorile occidentale. Reacțiile de respingere a valorilor occidentale au ajuns până la atentate teroriste în SUA, Spania și Marea Britanie.

Globalizarea

Globalizarea nu este doar un fenomen economic, politic sau military. Globalizarea culturală este un process în continuă extindere. Pe lângă mijloacele tradiționale de inteconexiuni cultural (expoziții, pliante, broșuri de prezentare), internetul permite accesarea informațiilor cultural instant din orice colț al lumii. Impactul cultural este cel puțin la fel de puternic ca și cel economic ori politic. Și cu siguranță este de mai lungă durată.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Considerații problemele fundamentale ale diplomației culturale prin patrimonial istoric

Temele cursului sunt adaptate ultimelor evoluții în domeniul diplomației cultural și ale patrimoniului istoric, cu accent pe studii de caz și o pregătire în domeniul managementului patrimoniului cultural.

În **Introducere** sunt prezentate principalele definiții și concept din cele două arii: diplomație culturală și patrimoniul istoric. Cunoașterea acestor termeni și expresii stă la baza înțelegerii problemelor prezentate în acest curs.

În capitolul despre *Institutiile și organizațiile din domeniul patrimoniului istoric cu rol în diplomația culturală* sunt prezentate atât instituțiile guvernamentale naționale (Ministerele Culturii, Ministerele de Externe), regionale (Structurile paneuropene) și globale (Structurile interguvernamentale globale). Într-un alt registru sunt prezentate organizațiile neguvernamentale implicate active în valorizarea patrimoniului cultural (asociații profesionale, fundații și ONG-uri).

Acțiunile de diplomatie culturală prin promovarea patrimoniului istoric sunt analizate într-un capitol special. Sunt vizate aici crearea de centre/institute cultural naționale, diplomația multiculturală europeană, acțiuni de diplomatie culturală naționale, transnaționale, globale, acordarea de finantari pentru conservarea patrimoniului cultural (Fondurile EEA, Fondul ambasadurilor US), promovarea de către personalități politice a unor monumente de patrimoniu cultural (cazul Viscri), promovarea turismului cultural.

Siturile, monumentele și artefactele promovate în diplomația culturală sunt arheologice, monumente de arhitectură, artefacte și opera de artă cu valoare culturală deosebită.

Valorizarea patrimoniului istoric în cadrul diplomației cultural se face prin organizarea de **evenimente publice**. Dintre acestea menționăm Noaptea muzeelor Capitala culturala europeana, expozitii itinerante, expoziții internaționale de turism cultural, campanii publice de conservare a patrimoniului istoric.

Efectele acțiunilor de diplomatie culturală prin valorizarea patrimoniului istoric se reflectă în susținerea dezvoltării economice, vizibilitatea global a culturilor naționale, existența unor branduri de patrimoniu istoric, eticheta de Patrimoniu European, Lista UNESCO a Monumentelor Istorice, Sensibilizarea opiniei publice pentru salvarea patrimoniului istoric prin acțiuni de diplomatie culturală.

Pentru a putea înțelege, propune și implementa proiecte din acest domeniu a fost prevăzut un capitol **Managementul proiectelor și programelor de diplomatie culturală în domeniul patrimoniului istoric**.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Acesta cuprinde principalele aspect ale managementului proiectelor: indentificarea problemei si transformarea ei in scop, scrierea proiectului, implementarea proiectului și valuarea finală.

Realizat,

Conf.univ.dr. Mircea Negru,

Expert științific